

วีรสตรีแห่งนครราชสีมา ท้าวสุนารี (คุณหญิงโม)

ท้าวสุนารี เดิมชื่อ คุณหญิงโม หรือโม้ เป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมา ในฐานะผู้กอบกู้เมืองนครราชสีมาจากกองทัพเจ้าอนุวงศ์ แห่งเวียงจันทน์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๖๙ ท่านเกิดใน พ.ศ. ๒๓๑๕ ปีเถาะ ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กรุงธนบุรี บิดามารดาชื่อ นายกุ่ม นางบุญมา เมื่ออายุ ๒๕ ปี สมรสกับเจ้าพระยามหิธรธิบดี (ทองคำ) ที่ปรึกษาราชการเมืองนครราชสีมาครั้งยังดำรงฐานันดรศักดิ์เป็นพระยาสุรเดชวิเศษฤทธิศาสตร์วิชัย ปลัดเมืองนครราชสีมา หรือเรียกสั้นๆ ว่า พระยาปลัด คุณหญิงโมไม่มีบุตรสืบตระกูล ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อเดือน ๕ ปีชวด พ.ศ. ๒๓๙๕ รวมอายุได้ ๘๑ ปี อนุสาวรีย์ของท่านประดิษฐานอยู่ที่หน้าประตูชุมพล ตั้งแต่วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๗ และได้บูรณะใหม่ให้งามสง่างามยิ่งขึ้น เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐

ประวัติศาสตร์ได้จารึกวีรกรรมของท่านไว้ว่า ท่านเป็นหัวหน้ารวบรวมครอบครัวชายหญิงชาวนครราชสีมาที่ถูกกวาดต้อนเป็นเชลย เข้าต่อสู้ฆ่าฟันทหารลาวล้มตายลงเป็นอันมาก ณ ท้องสำริด แขวงเมืองนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๖๙ ยังผลให้ฝ่ายไทยสามารถกอบกู้เมืองกลับคืนมาได้ในที่สุด

วีรกรรมอันหาญหาญของคุณหญิงโม ทราบถึงพระเนตรพระกรรณพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งท่านเป็น ท้าวสุนารี ได้รับพระราชทานเครื่องยศ ถาดทองคำใส่เครื่องเจียนหมาก ๑ สำหรับ จอกหมากทองคำ ๑ คู่ ตลับทองคำ ๓ ใบเถา เต้าปูนทองคำ ๑ ใบ คนโทและขันน้ำทองคำอย่างละ ๑ ใบ

พระเถระของนครราชสีมา

สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส)

สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ เดิมชื่อ อ้วน แสนทวิสุข ภูมิลำเนาเดิมอยู่บ้านหนองมน ตำบลดอนมดแดง อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุบลราชธานี บิดาชื่อ เพี้ย เมืองกลาง (เคน)

ตำแหน่งกรรมการเมืองอุบลราชธานี มารดาชื่อ บุตสี ท่านเกิดเมื่อวันเสาร์ที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๑๐ มรณภาพวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๙ รวมชนมายุ ๘๙ ปี

บรรพชาที่วัดบ้านสว่าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๙ และอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ พัทธสีมาวัดศรีทอง อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ โดยมีพระเทวธัมม (ม้าว) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระโชติपालเถระ (ทา) กับพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนโท) เป็นพระอาจารย์คู่สวด

หลังจากศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักวัดศรีทองจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ได้ติดตามพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์) ไปกรุงเทพฯ เพื่อศึกษาเล่าเรียน โดยพักจำพรรษาอยู่วัดพิชัยญาติการาม วัดเทพศิรินทราวาส และวัดบวรนิเวศวิหาร สอบได้เปรียญ ๕ ประโยค จากสำนักวัดบวรนิเวศวิหาร จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๓๙ เมื่อพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ได้กลับไปตั้งโรงเรียนที่จังหวัดอุบลราชธานี จึงได้เดินทางกลับไปเป็นครูสอนที่นั่น

พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระศาสนดิลก

พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชมุนี

พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระเทพเมธี

พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระโพธิวงศาจารย์

พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระธรรมปาโมกข์

พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ ดำรงตำแหน่งสังฆนายกองค์แรกในประเทศไทย (ปัจจุบันตำแหน่งนี้ถูกยกเลิกไป)

พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระศาสนดิลก และตำแหน่งเจ้าคณะมณฑลอีสาน ขณะที่จำพรรษาอยู่ ณ วัดสุปัฏนาราม จังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้รับอาราธนามาอยู่ประจำวัดที่จังหวัดนครราชสีมา วัดนี้เป็นวัดใหม่ ซึ่งรวมวัดหน้าทอกกับวัดบรมจินดาเข้าเป็นวัดเดียวกัน พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชได้ประทานนามวัดนี้ว่า วัดสุทธจินดา ท่านจึงเป็นเจ้าอาวาสองค์แรก และได้ร่วมมือกับชาวนครราชสีมาสร้างความเจริญด้านวัตถุภายในวัดสุทธจินดาขึ้นเป็นจำนวนมาก ทางด้านจิตใจท่านใช้ศาลาการเปรียญเป็นที่อบรมศีลธรรมแก่ข้าราชการและประชาชนเป็นประจำ อีกทั้งรวบรวมหนังสือคำสอน และวัตถุโบราณไว้ให้อนุชนรุ่นหลังศึกษา ปัจจุบันคือพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาธีรวงศ์ ภายในวัดสุทธจินดา

พระธรรมบัณฑิต (ญาณ ญาณชาโล) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดาซึ่งเป็นสัทธินิวกาฬิก (ผู้ที่อุปัชฌาย์บวชให้) และเป็นศิษย์ที่ติดตามรับใช้ รับช่วยภารกิจพระศาสนาเสมอ ได้เขียนถึงความรู้สึกของท่านที่มีต่อสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ไว้ตอนหนึ่งว่า

งานท่านเจ้าคุณสมเด็จพระ... ที่เป็นส่วนอัตตหิตคุณก็ดี (ความดีที่เกิดแก่ตนเอง) พรหิตคุณก็ดี (ความดีที่เกิดแก่ผู้อื่น) น่าจะเป็นแสงสว่างดวงหนึ่งที่มีกำลังส่องหรือเรืองสำหรับเขี่ยและปลุกเสกผู้หลับใต้อันขึ้น ผู้ตื่นให้ล้มตา ผู้ตื่นขึ้นล้มตาแล้วให้ลุกเดิน และวิ่งไปตามเส้นทางหรือเข็มทิศที่ชี้ไว้แล้วทั้งสิ้น

สมเด็จพระ
มหาธีรวงศ์
(ฮวน ดิสโซ)

สมเด็จพระ
ธีรญาณมุนี
(ธีร ปุณฺณโก)

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร ปุณฺณโก)

สมเด็จพระธีรญาณมุนี เดิมชื่อ ธีร จันทวีระ เกิดวันจันทร์ที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๐ ปีระกา ณ บ้านโนนแดง หมู่ที่ ๓ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา บรรพชาวันจันทร์ที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ณ วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา อุปสมบทเป็นพระภิกษุ วันพุธที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ณ วัดจักรวรรดิราชาวาส เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ

งานสาธารณูปการเฉพาะที่ทำได้ในจังหวัดนครราชสีมา มีมากมาย เช่น

พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นประธานก่อสร้างอุโบสถวัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย

พ.ศ. ๒๕๑๔ รับบริจาคกัปปิยภัณฑ์ซื้อที่ดินใกล้บ้านเตาปูน ประมาณ ๓๘ ไร่ เพื่อสร้างเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี

พ.ศ. ๒๕๑๗ สร้างศาลาการเปรียญ ๒ ชั้น ที่วัดหน้าพระธาตุ ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย

งานพิเศษอื่นๆ ของท่าน อาทิ

พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นรองประธานกรรมการทำพจนานุกรมภาคอีสาน ฉบับปณิธาน สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (ฮวน ดิสโซ)

พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นประธานกรรมการฟื้นฟูวรรณกรรมอีสาน

พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นประธานกรรมการ อ.ป.ก. (คณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง) ซึ่งเป็นหน่วยงานของคณะสงฆ์เพื่ออบรมประชาชนทั่วประเทศ

พ.ศ. ๒๕๑๙ เรียบเรียงบทความทางวิทยุกระจายเสียง เรื่อง อวยพรเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๑๙ ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ คัดเลือกมาบรรจุในแบบเรียนภาษาไทย ทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๒๐ เป็นต้นมา

สมเด็จพระธีรญาณมุนี เป็นพระสงฆ์ที่สอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นสมเด็จเจ้าพระยาของจังหวัดนครราชสีมาซึ่งได้รับการบันทึกชื่อในแผ่นทองคำ และท่านยังได้รับการยกย่องให้เป็นปราชญ์ทางภาษา กล่าวคือ สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ ๗ - ๘ ภาษา และเป็นเจ้าอาวาสวัดไทยในลอนดอน ประเทศอังกฤษรูปแรก

พระพรหมคุณาภรณ์ (พุ่ม กิตติสารโ)

พระพรหมคุณาภรณ์ มีนามเดิมว่า พุ่ม ศรีเมือง เกิดวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๗ ที่บ้านโป่งแดง อำเภอลำทะเมนชัย (เดิมอยู่ในเขตอำเภอสว่างแดนดิน) จังหวัดนครราชสีมา เป็นบุตรคนที่สองในจำนวน ๑๐ คน ของนายเปรมและนางแจ้ง ศรีเมือง ท่านมรณภาพวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ด้วยชนมายุ ๗๗ ปี

บรรพชาที่วัดมหาพฤฒาราม กรุงเทพมหานคร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ และอุปสมบท พ.ศ. ๒๔๗๗ โดยมีพระธรรมธราจารย์ (อ่อน) เป็นพระอุปัชฌาย์

เริ่มการศึกษาชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนที่บ้านเกิด จากนั้นได้ไปเรียนต่อทางด้านภาษาบาลี ไวยากรณ์ ธรรมบท ที่วัดมหาพฤฒาราม ต่อมาสอบไล่ได้นักธรรมเอก และเปรียญ

ธรรม ๔ ประโยค ตั้งแต่ยังเป็นสามเณร พ.ศ. ๒๔๘๘ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๗ ประโยค เป็นเจ้าอาวาสวัดพระนารายณ์มหาราช ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๔

พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นเจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นเจ้าคณะภาค ๑๑

พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระกิตติธรรมาภรณ์

พ.ศ. ๒๕๐๑ เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชสีมาภรณ์

พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นพระเทพสีมาภรณ์

พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นพระธรรมวิสุทธาจารย์

พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นพระพรหมคุณาภรณ์

ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่อบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา เผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดมา นอกจากนี้ ยังได้บูรณปฏิสังขรณ์และก่อสร้างกุฏิวิหาร ตลอดจนออกไปช่วยสาธารณกุศลต่างๆ จำนวนมาก อาทิ ประธานที่ปรึกษาโครงการโคราชพัฒนา กรรมการโครงการอีสานเขียว ประธานสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ด้วยเหตุนี้ จึงได้รับการถวายรางวัลเกียรติยศเสมอมาจากราชการ ด้านการส่งเสริมการศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๒ และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ด้านการบริหารการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙

พระราชวรญาณ (วิจิตร จิตตุนโต)
เจ้าอาวาสวัดศาลาลอย เจ้าคณะจังหวัดนคร-
ราชสีมา (ธรรมยุต)

พระราชวรญาณ นามเดิม วิจิตร นามสกุล พิมพ์-
งาม เกิดบ้านเลขที่ ๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลระเวียง อำเภอรัตน-
บุรี จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๖
บิดาชื่อ นายแดง พิมพ์งาม มารดาชื่อ นางซาดา พิมพ์งาม
มีพี่น้องร่วมสายโลหิตเดียวกัน ๑๐ คน ได้บรรพชาเป็น
สามเณรเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ที่วัดสุทธ-
จินดาวารวิหาร จังหวัดนครราชสีมา โดยมีพระครูสุทธศีลสังวร
(สุวรรณนันทิโย) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดาวารวิหารเป็น
พระอุปัชฌาย์ และมีพระมหาโกศล สิริธโร (ต่อมาดำรง
สมณศักดิ์เป็นที่พระเทพวราลังการ รองเจ้าคณะภาค ๑๑

(ธรรมยุต) และเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดาวารวิหาร) เป็นอาจารย์ให้ไตรสรณาคมน์และศีล
เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดสุทธจินดาวารวิหาร
มีพระธรรมบัณฑิต (ญาณ ญาณชาโล) เจ้าอาวาสวัดสุทธจินดาวารวิหารเป็นพระอุปัชฌาย์

ได้เข้ารับการศึกษเบื้องต้นที่โรงเรียนประชาบาลบ้านระเวียงจนจบชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ ๔ และศึกษาต่อที่โรงเรียนมัธยมศึกษาศรีธรรม จังหวัดสุรินทร์ จบชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ ๒ แล้วย้ายมาศึกษาต่อที่โรงเรียนรัตนศึกษาจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภายหลัง
จากที่ได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม
และบาลี สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค ที่สำนักเรียนวัดบวรนิเวศวิหาร และสำเร็จ
การศึกษา จากมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพ-
มหานคร ในระดับเตรียมศาสนศาสตร์

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ สัณญาบัตรพัดยศ เป็นพระครู
สัณญาบัตร เจ้าคณะอำเภอชั้นโทที่ **พระครูสุนทรธรรมโกศล**

พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ สัณญาบัตรพัดยศ เป็นพระครู
สัณญาบัตร เจ้าคณะอำเภอชั้นเอก ในราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ สัณญาบัตรพัดยศ เป็นพระครู
สัณญาบัตร เจ้าคณะอำเภอชั้นพิเศษ ในราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นพระครูสัณญาบัตรเจ้าคณะจังหวัด (ธรรมยุต)

พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่

พระกวีวรญาณ

พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะราชที่
พระราชวรญาณ บริหารศาสนกิจ ยติคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

เกียรติที่ได้รับ

พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้รับวุฒิบัตรหลักสูตรการรักษาความมั่นคงของชาติ

พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับเกียรติบัตร นักปกครองดีเด่น จากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้รับเกียรติบัตร นักปกครองดีเด่น จากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับเกียรติบัตร นักปกครองดีเด่น จากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับเกียรติบัตร นักสาธารณสงเคราะห์ดีเด่น จากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับเกียรติบัตร นักปกครองดีเด่น จากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุต

พระธรรมบัณฑิต (ญาณ ญาณชาโล)

พระธรรมบัณฑิต เดิมชื่อ ญาณ ดาโรจน์ ภูมิลำเนา อยู่ที่บ้านพนา ตำบลพนา อำเภอพนา จังหวัดอุบลราชธานี บิดาชื่อ อิน มารดาชื่อ ผึ้ง เกิด พ.ศ. ๒๔๕๖ มรณภาพ พ.ศ. ๒๕๑๙ รวมชนมายุ ๖๓ ปี

พ.ศ. ๒๔๗๓ บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดสุทธจินดา นครราชสีมา และ พ.ศ. ๒๔๗๖ อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร โดยมีพระพรหมมุนี (อ้วน ติสฺโส) เป็นพระอุปัชฌาย์ พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น พระศาสนดิลก และเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระธรรมบัณฑิต

ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา นครราชสีมา เป็นเจ้าคณะธรรมยุต จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะธรรมยุตภาค ๓ - ๔ - ๕ เป็นรองเจ้าคณะภาค ๘ - ๙ - ๑๐ - ๑๑ (ธรรมยุต) เป็นเจ้าคณะภาค ๑๐ - ๑๑ (ธรรมยุต) เป็นผู้รักษาการเจ้าคณะภาค ๙ (ธรรมยุต) เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นหัวหน้าพระธรรมยุตสายที่ ๕ เป็นประธานกรรมการจัดการโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนภูมิภาค ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านการศึกษา เป็นครูสอนปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี เป็นกรรมการตรวจข้อสอบนักธรรมสนามหลวง เป็นผู้จัดตั้งโรงเรียนสมเด็จ (โรงเรียนราษฎร์ของวัด) ที่วัดสุปฏิหาราม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้สอนและอบรมศีลธรรมจรรยา มารยาทแก่นักเรียน คณะครู และข้าราชการ

ด้านการเผยแผ่ศาสนา ได้เทศนาสั่งสอน อบรมศีลธรรมแก่นักเรียนและประชาชน เป็นผู้ให้กำเนิดยุวพุทธิกสมาคมอุบลราชธานี จัดให้มี **ธรรมสวนะสามัคคี** คือการฟังธรรมตามวัดในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดเทศกาลเข้าพรรษา เคยเป็นที่ปรึกษาเจ้ามหาชีวิตราชอาณาจักรลาว และไปอบรมศีลธรรมแก่ทหาร ตำรวจในเขต

นครจำปาศักดิ์ ประสบการณ์ต่างๆ เหล่านี้ท่านนำมาพัฒนาศาสนาในจังหวัดนครราชสีมา เช่น การดำเนินการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดสุทธจินดา

ด้านสาธารณูปการ ได้ก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานตามวัดต่างๆ ใน จังหวัดนครราชสีมา เช่น วัดสุทธจินดา ดำเนินการก่อสร้างอุโบสถวัดศาลาลอย สร้างเสนาสนะ ๑๓ หลังให้เป็นที่ยเจริญสมณธรรมของฝ่ายกรรมฐาน ณ วัดป่าสระวัน นับเป็นประโยชน์ นานับการแก่ประเทศชาติและพระศาสนามาจนกระทั่งทุกวันนี้

พระธรรมโสภณ (โกศล สิรินุทโร)

พระธรรมโสภณ เดิมชื่อ โกศล โพธิ์งาม เกิดวัน ที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๔๖๗ ปีชวด ณ บ้านระเวียง ตำบลระเวียง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ บิดาชื่อ นายสอน มารดาชื่อ นางสงค์

บรรพชาเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ ณ วัดสุทธจินดา ตำบลในเมือง อำเภอเมืองฯ จังหวัด นครราชสีมา มีพระธรรมธิดญาณ วัดสุทธจินดาเป็น พระอุปัชฌาย์

วิทยฐานะท่านสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนประชาบาลบ้านระเวียง ตำบลระเวียง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ สอบได้ น.ธ.เอก พ.ศ. ๒๔๘๕ จากสำนักเรียนวัดสุทธจินดา พ.ศ. ๒๔๘๕ สอบได้ ป.ธ. ๔ จากสำนักเรียนวัดสุทธจินดา

ด้านการศึกษา เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ และเป็นกรรมการ ตรวจประโยคธรรมสนามหลวง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔

ด้านการปกครอง

พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นเจ้าคณะธรรมยุตอำเภอเมือง อำเภอสีคิ้ว

พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นเจ้าคณะธรรมยุตจังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา พระอารามหลวง

พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นรองเจ้าคณะภาค ๑๐ ๑๑ (ธรรมยุต)

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นพระครูสัญญาบัตรที่พระครูสุนทรธรรมโกศล

พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่พระศรีธรรมวงศาจารย์

พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่พระราชพิศาลสุธี

พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่พระเทพวราลังการ

พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่พระธรรมโสภณ

พระเทพสุทธาจารย์ (โชติ คุณสมบุญโน)

พระเทพสุทธาจารย์ หรือหลวงพ่อโชติ เกิด พ.ศ. ๒๔๕๑ ที่จังหวัดสุรินทร์ บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดบ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๔๖๗ และอุปสมบทที่วัดสุทธจินดา พ.ศ. ๒๔๗๑

พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น พระราชสุทธาจารย์ และเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระเทพสุทธาจารย์ ด้านการศึกษาได้ศึกษาหาความรู้ในพระไตรปิฎกจนสามารถ อ่านและจำความรู้ต่างๆ แม้แต่ในหนังสือขอมกัมพูชาก็เคยศึกษาในสำนักเรียนต่างๆ เช่น สำนักวัดสุทธจินดา วัดบวรนิเวศวิหาร จนสามารถสอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค

หลังจากอุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว ท่านได้มุ่งศึกษา ด้านการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานมาโดยตลอด โดยเป็นศิษย์

ของพระอาจารย์มั่น แม้ท่านจะเป็นพระนักปฏิบัติ แต่ชาวบ้านก็ขอร้องให้ท่านเป็นเจ้าอาวาส เพื่อสั่งสอนประชาชนและภิกษุสามเณร ภายหลังท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา เป็นเจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ก่อนมรณภาพ เป็นเจ้าอาวาสวัดวชิราลงกรณ์วราราม อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ท่านเป็นพระภิกษุที่มีความเมตตาสูง ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยทั่วไปให้ความเคารพบูชามาก

พระเทพสีมาภรณ์ (โอภาส นิรุตติเมธี)

พระเทพสีมาภรณ์ เดิมชื่อ โอภาส โรจนฉิมพลี เกิดวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ที่บ้านจั่ว อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา บิดาชื่อ นายบัน มารดาชื่อ นางมา โรจนฉิมพลี เรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนฉิมพลี อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๐๘ สอบได้ประกาศนียบัตรครูมูลพิเศษ (พ.) การศึกษาในทางธรรมสอบได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ วัดทองนพคุณ กรุงเทพมหานคร

บรรพชา ณ วัดตะกุด อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๔๕ และอุปสมบทในเดือนกรกฎาคม

พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ วัดทองนพคุณ จากนั้นกลับมาที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นเจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๑๔

ท่านเป็นพระเถระที่สำคัญ ทำคุณประโยชน์ทางศาสนา และสังคมส่วนรวมทั้งด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อม เกียรติคุณที่ได้รับ เช่น

พ.ศ. ๒๕๑๐ เกียรติบัตรโครงการอบรมพระภิกษุเพื่อการอนุรักษ์ท้องถิ่นจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ สถาบัน คือมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณและมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๔ เกียรติบัตรประกาศเกียรติคุณจากแม่กองงานพระธรรมทูต ในฐานะปฏิบัติงานพระธรรมทูตดีเด่น

พ.ศ. ๒๕๒๗ สมเด็จพระสังฆราช ประเทศศรีลังกา ประธานปริญญาศรีมหาราชาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพัฒนาสังคม

พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้รับพระราชทานสมณธรรมจักรทองคำและหนังสือประกาศเกียรติคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพุทธศาสนา

พ.ศ. ๒๕๓๒ สภาการฝึกหัดครูถวายปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการพัฒนาชุมชน

พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับพระราชทานรางวัล ในฐานะพระนักพัฒนาดีเด่น จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับประกาศเชิดชูเกียรติ ผู้อนุรักษ์มรดกโคราช จากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา ในฐานะพระสงฆ์ผู้นำภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษมาจัดอย่างเป็นระบบในศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประจำหมู่บ้านพรหมราช อำเภอปักธงชัย

พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระเทพสิมามรณ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

พระราชสังวรญาณ (พุทธ ฐานิโย)

พระราชสังวรญาณ เดิมชื่อ พุฒ อินทรา เกิดวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๔ ที่อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี อายุได้ ๔ ขวบ บิดามารดาถึงแก่กรรม ญาติจึงรับไปอุปการะเลี้ยงดูที่หมู่บ้านในอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

พ.ศ. ๒๔๗๔ บรรพชาที่สำนักสงฆ์บ้านโคกพุทรา ตำบลตาลเห้ง อำเภอสว่างแดนดิน อุปสมบท ณ วัดปทุมวนาราม หลังจากบรรพชาแล้วได้เริ่มเรียนนักธรรมจนได้นักธรรมตรี ต่อมาเดินทางจากอำเภอสว่างแดนดินไปจังหวัดอุบลราชธานี พักอาศัยที่วัดบูรพารามเป็นเวลา ๓ ปี เรียนจบบาลีชั้นต้น สอบได้นักธรรมเอกและศึกษาด้านวิปัสสนากัมมัฏฐานกับท่านอาจารย์เสาร์ กนฺตสีลเถระ พ.ศ. ๒๔๘๓ เดินทางเข้ากรุงเทพฯ พักอาศัย ณ วัดปทุมวนาราม เรียนและสอบได้เปรียญธรรม ๔ เป็นเจ้าคณะจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าสาละวัน พ.ศ. ๒๕๑๓ ภายหลังเป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมาฝ่ายธรรมยุต มรณภาพเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

ท่านเป็นพระเถระที่ทรงคุณธรรมหนักแน่นในการปฏิบัติพระธรรมวินัย คำสอนของท่านมีมากมาย ทนสมัย และเหมาะสมกับวิถีชีวิตในยุคปัจจุบัน

พระราชวิทยาคม (คุณ ปริสุทฺโธ)

พระราชวิทยาคม เดิมชื่อ คุณ ฉัตรพลกรัง เกิดวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ที่บ้านไร่ ตำบลกุดพิมาน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นบุตรนายบุญ และนางทองขาว ฉัตรพลกรัง บิดามารดาเสียชีวิตแต่ยังเยาว์ จึงอยู่ในอุปการะของนางสาว พ.ศ. ๒๔๘๗ อุปสมบท ณ วัดถนนหักใหญ่ ตำบลกุดพิมาน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนคร-

ราชสีมา หลังจากอุปสมบทแล้ว ได้เป็นศิษย์หลวงพ่อด่าง วัดบ้านหนองโพธิ์ ตำบลสำนักตะคร้อ อำเภอด่านขุนทด หลวงพ่อด่างเป็นพระนักปฏิบัติทั้งทางคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ และเป็นพระเกจิอาจารย์ที่เรืองวิทยาคม ได้สั่งสอนพระธรรมวินัยและถ่ายทอดวิทยาคมต่างๆ และพาไปฝากเป็นศิษย์หลวงพ่อดอง พุทธรังษี วัดถนนหักใหญ่ ซึ่งเป็นวัดที่ท่านอุปสมบท หลวงพ่อดองเป็นพระเกจิอาจารย์ที่เรืองวิทยาคม และเป็นพระที่ถือสันโดษ นิยมการถือธุดงค์วัตร หลวงพ่อดองตั้งใจศึกษาเล่าเรียนด้วยความวิริยะอุตสาหะ ประพฤติตนตั้งมั่นในกรอบพระธรรมวินัยตลอดมา

งานของหลวงพ่อดองมีมากมาย ชื่อเสียงของท่านเป็นที่รู้จักทั่วประเทศ ส่วนใหญ่จะรู้จักจากวัดดงมดคลชนิดต่างๆ ที่จัดสร้างในนามของท่าน นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นต้นมา ปัจจัยที่ท่านได้รับจะใช้สร้างสาธารณประโยชน์ให้แก่สังคมเป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาท เช่น สร้างโรงพยาบาล โรงเรียน โดยเฉพาะการสร้างวิทยาลัยเทคนิคหลวงพ่อดอง ณ อำเภอด่านขุนทด ซึ่งลงทุนสร้างอาคารเรียนและจัดหาอุปกรณ์การเรียนเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้กับเยาวชนในท้องถิ่น

พ.ศ. ๒๕๓๕ ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะที่พระญาณวิทยาคมเถระ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ พ.ศ. ๒๕๓๖ ท่านได้รับประกาศเชิดชูเกียรติผู้อนุรักษ์มรดกไทย สาขามิปัญญา ในฐานะที่ท่านเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน จากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา

นักการศึกษาของจังหวัดนครราชสีมา

อำมาตย์โทพระยาราชสีมาจารย์ (กวย กนิษฐานนท์)

นายกวย กนิษฐานนท์ เกิดวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๒๖ ที่ลำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรขุนประเสริฐอักษร (เพ็ง) และนางประเสริฐอักษร (เชย) สมรสกับนางสาวนั่ม สุรคุปต์ มีบุตรธิดารวม ๙ คน ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๐ รวมอายุ ๘๔ ปี

ท่านได้เริ่มเรียนจากโรงเรียนวัดจักรวรรดิราชาวาส และไปเรียนต่อในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ พ.ศ. ๒๔๓๙ ไปศึกษาต่อในโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ (ที่โรงเรียนเล็ก) สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรครูประถม (ป.ป.) พ.ศ. ๒๔๔๓ และประกาศนียบัตรครูมัธยมพิเศษ (พ.ม.) พ.ศ. ๒๔๔๔

หลังจบการศึกษา ได้เข้ารับราชการครูที่โรงเรียนวัดบพิตรพิมุข (วัดเชิงเลน) โรงเรียนมหาพฤฒาราม โรงเรียนข้าราชการพลเรือน โรงเรียนสายสลี (ปัจจุบัน คือ โรงเรียนเสาวภา) โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และเป็นนายตรวจการศึกษาแขวงบางกอกน้อย จังหวัดธนบุรี ต่อมาได้รับการแต่งตั้งให้เป็น ว่าที่กรรมการมณฑลนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๔

พ.ศ. ๒๔๔๑ ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการมณฑลนครราชสีมาเป็นคนแรก (และเป็นคนสุดท้าย เพราะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองตำแหน่งนี้ถูกยกเลิก) ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์

ตามลำดับเป็นขุนวิเทศรุณ หลวงวิเทศรุณการ และพระยาราชสีมา-
จารย์

ก่อน พ.ศ. ๒๔๕๑ จังหวัดนครราชสีมายังเป็นชนบทการจัดการ
ศึกษาเป็นหน้าที่ของพระ ทั้งมณฑลนครราชสีมาอยู่โรงเรียนเดียว คือ
โรงเรียนที่เจ้าคณะมณฑลจัดตั้งขึ้นที่วัดกลาง (วัดพระนารายณ์มหาราช)
มีนักเรียน ๓๑ คน มีครู ๒ คน และมีพระช่วยสอนโดยไม่ได้รับเงินเดือน
หรือนิตยภัตแต่อย่างใด เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว.เปีย มาลา-
กุล) เสนาบดีกระทรวงธรรมการในสมัยนั้น ได้คิดวางแผนการศึกษาให้แก่
มณฑลนครราชสีมา ซึ่งครอบคลุมอาณาเขต ๙ เมือง คือ นครราชสีมา
ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี สุรินทร์
และศรีสะเกษ (ภายหลังมีการแบ่งเขตตั้งมณฑลขึ้นใหม่ พื้นที่มณฑลนครราชสีมาจึงแบ่งออก
เป็น ๓ เมือง คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ และอุบลราชธานี) มี นายกวย กนิษฐานนท์
เป็นผู้วางรากฐานการศึกษา

ในช่วง พ.ศ. ๒๔๕๔ - ๒๔๗๖ พระยาราชสีมาจารย์ให้กำเนิดโรงเรียนสายสามัญ
และสายอาชีพจำนวนมากตามจังหวัดต่างๆ ของมณฑลนครราชสีมา รวมทั้งโรงเรียนประจำ
จังหวัดนครราชสีมา เช่น โรงเรียนสุนารี โรงเรียนสุขานารี ในอำเภอต่างๆ ก็ค่อยๆ มี
โรงเรียนประจำอำเภอ และโรงเรียนประชาบาลขึ้น นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนกลีกรรม และ
โรงเรียนฝึกหัดครูกลีกรรมอีกด้วย นับว่าท่านได้ทำให้การศึกษาใน ๙ จังหวัดของมณฑล
นครราชสีมาเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว

การรับราชการของท่านสิ้นสุดลงในวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ท่านได้
ชีวิตบั้นปลายกับครอบครัวที่จังหวัดนครราชสีมา และได้ก่อตั้งโรงเรียนนฤมิตรวิทยาให้บุตร
ธิดาดำเนินการเพื่อช่วยส่งเสริมการศึกษาของจังหวัด แม้จะพ้นหน้าที่ราชการแล้ว ท่าน
ก็ยังปฏิบัติหน้าที่สำคัญในสังคมหลายอย่าง เช่น เป็นนายกสมาคมนักเรียนเก่าโรงเรียน
ราชสีมาวิทยาลัย เป็นนายกคนแรกของพุทธสมาคม จังหวัดนครราชสีมา และเป็นสมาชิกสภา
จังหวัดนครราชสีมาอีกหลายสมัย ท่านได้บำเพ็ญตนเป็นชาวนครราชสีมา ทั้งชีวิตจิตใจ
และร่างกายอย่างสมบูรณ์ เหตุนี้ ท่านจึงเป็นที่รักเคารพนับถือจากข้าราชการครู อาจารย์
และชาวนครราชสีมาเป็นอันมาก

ขุนคงฤทธิศึกษากร (ปาน คงฤทธิ)

เกิดวันอาทิตย์ที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๒ ที่อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา
เป็นบุตรคนเดียวของหลวงฤทธิณรงค์ (สง ณรงค์ฤทธิ) และนางน้อย ณรงค์ฤทธิ มีชื่อเดิมว่า
ปาน ณรงค์ฤทธิ สมรสกับนางเที่ยง สังข์อินทร์ มีบุตร ๔ คน ถึงแก่กรรมวันที่ ๒๖
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒ รวมอายุ ๗๐ ปี

ท่านเริ่มเรียนที่โรงเรียนประจำมณฑลนครราชสีมา พ.ศ. ๒๔๔๗ ไปศึกษาต่อที่
โรงเรียนฝึกหัดครูวัดบวรนิเวศจนสอบได้วุฒิ ได้รับประกาศนียบัตรครูประถม (ป.ป.) ใน
พ.ศ. ๒๔๖๑ และประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖

เข้ารับราชการ พ.ศ. ๒๔๖๒ โดยเป็นครูโรงเรียนประจำมณฑลนครราชสีมา ครูใหญ่โรงเรียนประจำมณฑลบุรีรัมย์ สุรินทร์ เป็นกรรมการจังหวัดนครราชสีมา กาญจนบุรี ศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี นครสวรรค์ บุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา และได้รับการไว้วางใจจากชาวนครราชสีมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนติดต่อกัน ๕ สมัย ในเวลา ๑๒ ปี มีตำแหน่งทางการเมืองมากมาย เช่น รองประธานสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๒ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ครั้งที่ ๑ จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๔) วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ครั้งที่ ๒ จนถึงวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐)

ขุนคลังศึกษากร เป็นครูที่ดี เมื่อท่านเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ฐานะของครูดีขึ้น เช่น การยกฐานะครูประจำตำบลขึ้นเป็นข้าราชการพลเรือน นอกจากนี้ยังมีส่วนปรับปรุงกิจการลูกเสือ รื้อฟื้นการแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียน เป็นต้น ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนคลังศึกษากร เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๓

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ (ทองดี เรศานนท์)

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ เดิมชื่อ ทองดี เรศานนท์ เกิดวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๙ ที่ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา เริ่มต้นการศึกษาที่โรงเรียนตัวอย่างประจำมณฑลนครราชสีมา แล้วย้ายไปเรียนที่จังหวัดบุรีรัมย์ จนจบชั้นมัธยมศึกษาบริบูรณ์

ต่อมาสอบชิงทุนของมณฑลนครราชสีมา ได้เป็นที่ ๑ ไปเรียนโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ที่กรุงเทพฯ เมื่อจบการศึกษาแล้ว เข้าเรียนต่อในแผนกครูศึกษารวมมหาวิทยาลัย จนจบการศึกษาปี พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้วุฒิ ป.ม. พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้รับทุนหลวงไปศึกษาต่อที่ ลอส บานโยส ประเทศฟิลิปปินส์

และสำเร็จการศึกษาปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้ปริญญาตรีเกียรตินิยม สอบได้เป็นที่ ๓ ของนักเรียนทั้งหมด

พ.ศ. ๒๔๖๗ กลับมาสอนที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมพระประโทณ จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. ๒๔๗๑ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ

พ.ศ. ๒๔๗๗ เป็นอธิบดีกรมเกษตรและการประมง และได้เป็นพระยาแรกนาขวัญคนแรกสมัยที่มีการฟื้นฟูวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๔๗๘

พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นอธิบดีกรมปศุสัตว์และพาหนะ

พ.ศ. ๒๔๘๖ ท่านกับพระช่วงเกษตรศิลปการ (ช่วง โลจายะ) และหลวงอิงศรกีสิการ (อินทรี จันทรสติย์) ริเริ่มก่อตั้งวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๖

พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นอธิการบดีคนที่ ๓ แต่เป็นคนแรกที่เป็นข้าราชการประจำของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รวม ๑๒ ปี

พ.ศ. ๒๔๙๕ เริ่มโครงการทดลองเลี้ยงไก่แบบอุตสาหกรรมขึ้นในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยกู้เงินจากรัฐบาลมาเป็นทุนหมุนเวียน ๒ ล้านบาท ปลุกสร้างโรงเรือนโรงผสมอาหารไก่ เล้าไก่ เพื่อเป็นตัวอย่างให้นิสิตเกษตรได้ศึกษา และเพื่อพิสูจน์ให้คนไทยเห็นว่าสามารถยึดอาชีพเลี้ยงไก่ได้ ถ้าทำอย่างจริงจังและถูกหลักวิชา การทดลองประสบความสำเร็จมาก เมื่อเสร็จสิ้นโครงการปรากฏว่ามีกำไรถึง ๗ แสนบาท โดยไม่รวมอาคารและเครื่องมือต่างๆ ในการทดลอง ทำให้เอกชนนำไปเป็นแบบอย่างจนเมืองไทยมีไก่ มีไข่บริโภคอย่างเพียงพอ ไม่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศเช่นที่เคยกระทำมาในสมัยก่อน ท่านจึงได้ชื่อว่าเป็น บิดาของการเลี้ยงไก่แห่งประเทศไทย

หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ เกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้ประกอบอาชีพส่วนตัวด้วยการตั้งฟาร์มเลี้ยงไก่ ชื่อฟาร์ม เรศานนท์ ที่ซอยอรัญมิตร ถนนพหลโยธิน ถึงแก่กรรมวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๖ รวมอายุได้ ๖๗ ปี

ในช่วงชีวิตที่ไม่ยาวนาน หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจมีผลงานที่เกี่ยวกับการเกษตรมากมาย ได้เริ่มงานบุกเบิกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ ได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ตั้งมั่นต่อสู้ให้กับเกษตรกรไทย ท่านเป็นผู้ที่เห็นการณ์ไกล ทำอะไรทำจริง ค้นคว้า ศึกษา ทดลอง และเล่าเรียนอยู่ตลอดชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ท่านได้รับพระราชทานปริญญากสิกรรมและสัตวบาลดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยโอเรกอน สหรัฐอเมริกา และได้รับโล่เกียรติคุณดีเด่นของสมาคมนิสิตเก่าคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ แสดงว่าชื่อเสียงของท่านมิได้เด่นอยู่เฉพาะหมู่คณะ และคนไทย แต่โด่งดังไปทั่วโลก หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ เป็นแบบอย่างของผู้ที่ได้ชื่อว่า ตัวตายชื่อยังคงอยู่ ยังมีอนุสรณ์เป็นรูปปั้นตั้งอยู่หน้าหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีศิษยานุศิษย์และผู้ที่เคยพบหน้าได้นำพวงมาลามาเคารพท่านอย่างคับคั่ง ในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ของทุกๆ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นต้นมา นอกจากนี้ได้นำชื่อของท่านมาตั้งเป็นชื่อตึกสุวรรณวาจกกสิกิจ ซึ่งเป็นตึกที่ทำการของกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ชื่อถนนหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ อันเป็นชื่อถนนในเขตรากลาง บางเขน อยู่ระหว่างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับกรมวิชาการเกษตร ชื่อถนนหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ สำหรับเป็นทุนการศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และชื่อสถานีวิทยุสุวรรณวาจกกสิกิจ ที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

แม้หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ จะมีได้กลับมาทำคุณประโยชน์ให้แก่จังหวัดนครราชสีมาโดยตรง แต่ได้ทำคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงให้แก่ประเทศไทย เป็นแบบอย่างของผู้ทำความดี สมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะยึดถือเป็นตัวอย่าง

นาวาอากาศเอกเลื่อน พงษ์โสภณ

นาวาอากาศเอกเลื่อน พงษ์โสภณ เป็นบุตรของขุนเชียวหัสติน (เถา) และนางฉ่ง เกิดวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๑ ที่บ้านริมคลองโองอ่าง ใกล้ประตูสามยอด สมรสกับนางสาวสุนทร บุญญสิทธิ์ มีบุตรธิดา ๓ คน เริ่มการศึกษาในชั้นประถมเมื่ออายุ ๖ ขวบ หลังเรียนจบชั้นมัธยมศึกษา ศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก แต่ไม่ทันสำเร็จการศึกษา เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ จึงลาออกไปเป็นทหารอาสาไปรบที่ฝรั่งเศส ได้ยศสิบโท ขณะอยู่ในฝรั่งเศส สมัครสอบรับทุนศึกษาวิชาเครื่องบินได้ที่ ๑ ได้นำความรู้ที่ศึกษามาเปิดสอนที่โรงเรียนช่างกลพงษ์โสภณเป็นคนแรกในเมืองไทย ต่อมารับพระราชทานทุนส่วนพระองค์จากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไปศึกษาวิชาการบินที่โรงเรียนเซนต์หลุยส์ สหรัฐอเมริกา เป็นเวลา ๓ ปี แล้วกลับมาทำงานที่บริษัทเดินอากาศไทย

ก่อนเดินทางกลับประเทศไทย ได้รับจ้างแสดงผาดโผนบนเครื่องบินที่บินอยู่โดยเดินทางไปแสดงตามเมืองต่างๆ จนเก็บเงินซื้อเครื่องบินส่วนตัวได้ในราคา ๖,๐๐๐ บาท ตั้งชื่อว่า Miss Siam หรือนางสาวสยาม จะใช้บินกลับเมืองไทย แต่ไม่ได้รับอนุญาต ต้องนำใส่เรือกลไฟมา ภายหลังใช้บินไปเชื่อมความสัมพันธ์ที่เมืองจีน ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้รับฉายาว่า นายเลือนกระดุกเหล็ก และได้รับพระราชทานยศเป็นนาวาอากาศเอก เมื่อ

พ.ศ. ๒๕๐๐ ขณะทำงานบริษัทเดินอากาศไทย ใช้เวลาว่างค้นคว้าเรื่องการถ่ายภาพยนตร์ ๑๖ มิลลิเมตร สำเร็จเป็นคนแรก ภาพยนตร์ที่สร้าง คือเรื่อง พ่อศรีธนชัย และ นักเรียนรัก มีผู้ชมมากจนประตูโรงหนังพัง

นาวาอากาศเอกเลื่อนสนใจเรื่องการเมืองได้สมัครผู้แทนที่จังหวัดนครราชสีมา ได้รับเลือก ๖ สมัย เป็นเวลา ๒๐ ปี มีผลงานรับใช้ประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ และได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ๒ สมัย ในสมัยนายควง อภัยวงศ์ และจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

นอกจากนี้ยังได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการองค์การน้ำตาลไทยเป็นเวลา ๑๐ ปี ทำผลกำไรให้กับองค์การมากมาย

ในระหว่างการเป็นนักการเมือง ได้ทำงานให้เกิดประโยชน์แก่จังหวัดนครราชสีมา และประเทศไทยมากมาย อาทิ การประดิษฐ์รถสามล้อให้ผู้ใช้โดยสารนั่งด้านหลัง ซึ่งแต่เดิมเป็นรถพ่วง ผู้โดยสารนั่งด้านข้าง และใช้ความรู้ทางเครื่องยนต์มาทำให้รถวิ่งได้รวดเร็ว คล่องแคล่ว ปลอดภัย และเบาแรงผู้ขับขี่ เป็นต้นกำเนิดของรถสามล้อเครื่องในปัจจุบัน นอกจากนั้นยังผลิตยางตันแก้ปัญหาในช่วงสงครามโลก ที่หาซื้อยางรถยนต์และยางรถจักรยานได้ยาก

นาวาอากาศเอกเลื่อน เป็นคนไม่อยู่เฉย ใช้ภูมิปัญญา ความอดทนในการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยจิตสำนึก และความเอื้ออารี ห่วงใยคนในจังหวัดที่ตนเป็นผู้แทน และคนไทยทั่วไป ต้องการให้ฝรั่งรู้ว่คนไทยเก่ง ฝรั่งประดิษฐ์อะไรได้ คนไทยก็ประดิษฐ์ได้ ในราคาถูก

และใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า เช่น ประดิษฐ์รถมอเตอร์ไซค์ไต่ถัง ให้ความบันเทิง ดันต้นสนกุสนานแก่เด็กและผู้ใหญ่ ประดิษฐ์ควายเหล็กใช้แทนรถแทรกเตอร์ที่มีราคาแพง ประดิษฐ์เรือหางยาวแล่นในแม่น้ำลำคลอง เหมือนฝรั่งทำเรือท้องแบนแล่นในบึงเอฟเวอร์เกรต นอกจากนี้ยังมีสิ่งประดิษฐ์อื่นๆ อีกมากมาย เช่น รถไฟเล็ก กระเช้าสวรรค์ มอเตอร์ไซค์ไต่ลูกโลก มนุษย์เหาะ รถไฟเหาะ รถตุ๊กตา รถเก๋ง ๔ ล้อ ซึ่งรับ - ส่งลูกไปกลับโรงเรียน

สิ่งที่ภาคภูมิใจมากที่สุด คือ การได้รับพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลาทางด้านศิลปวิทยา ซึ่งพระราชทานเฉพาะผู้มีความดีเด่นให้แก่ประเทศชาติเท่านั้น และมีผู้ได้รับน้อยมาก อีกประการหนึ่ง เมื่อออกจากราชการแล้ว สถาบันที่ท่านเคยศึกษาวิชาการ คือ Saint Louis University เชิญไปรับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ในฐานะผู้ทำประโยชน์แก่โลก และทาง Aeronautical Technology ซึ่งเป็นเกียรติแก่ผู้ได้รับเป็นอย่างยิ่ง

นาวาอากาศเอกเลื่อน พงษ์โสภณ เสียชีวิตวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ เนื่องจากเส้นโลหิตในสมองตีบตัน รวมอายุได้ ๗๘ ปี

ช่างศิลป์ของนครราชสีมา

พระเทวาทินิมิต

พระเทวาทินิมิต เป็นศิลปินเอกคนหนึ่งของไทย ในสมัยรัชกาลที่ ๕-๖-๗ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เดิมชื่อ นายฉาย เทียมศิลป์ชัย เกิดที่บ้านโพธิ์อำเภอมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา บิดาเป็นกำนันชื่อ กำนันแสง มารดาชื่อหมั่น เกิดปีชวด เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๓๑ เมื่อเยาว์วัย เคยบวชเณรอยู่วัดพระนารายณ์มหาราช อยู่กับหลวงลุงชื่อ พระสมุห์ปาน ได้เรียนหนังสือและเรียนงานช่างจากวัดนี้เมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยหนุ่ม ได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์บุญถึงให้ลงไปกรุงเทพฯ และถวายตัวเป็นมหาดเล็กในกรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ (พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ พระอนุชาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

นายฉาย เทียมศิลป์ชัย ใช้ความสามารถด้านวิชาช่างเขียน รับราชการเป็นช่างเขียนสามัญ ในกรมช่างช่างใน สังกัดกระทรวงวัง ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๕๕ ขณะนั้นยังไม่มีกรมศิลปากร งานช่างของกรมช่างช่างใน คือ ช่างสิบหมู่ ท่านเริ่มงานช่างเขียนปฏิบัติงานร่วมกับหม่อมเจ้าชายประวิตร หลวงวิทย์ประจง หลวงวรรณวาทวิจิตร ชุนศรีศุภหัตถ์ (นึก) ชุนวัฒนาศิลป์ (ต่วน) นายบุญ นายพัก นายโส นายชิต และนายเต๋

สถานที่ทำงานตั้งอยู่ชั้นล่างของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นกองช่างเขียนเฉพาะพระองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ เป็นผู้กำกับดูแล ต่อมาเมื่อมีการขยายกว้างขวาง มุ่งานมาก จึงขอพระบรมราชานุญาตย้ายออกมาตั้งอยู่ที่วังของกรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจ ที่ถนนบ้านตะนาว แต่ยังคงเรียกชื่อว่า กรมช่างช่างใน

งานเด่นที่ท่านทำ เช่น ทำลายฉลุทาบทาลงบนพื้นเป็นแผ่นฉลุ ขนาดกว้าง ๕๐ เซนติเมตร สูง ๒.๒๕ เมตร สำหรับเป็นฉากหน้าโรงหลวงในงานวัดเบญจมบพิตร ลวดลายบนแผ่นฉลุดังกล่าวเป็นลายเครือเถาดอกไม้ฝรั่ง ได้รับคำชมเชยว่า ฝีมือค่อนข้างดี เขียนคล่องเร็ว มีความประณีตในการทำงาน เป็นที่พอพระทัยของกรมหลวงสรรพศาสตร์ศุภกิจเป็นอันมาก

งานใหญ่ที่ต้องรับผิดชอบ คือการเตรียมงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนใหญ่เป็นงานจัดซ่อมและตกแต่งพระราชฐาน ท่านได้รับมอบหมายให้ช่วยงานนี้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน

หลังพระราชพิธีบรมราชาภิเษกประมาณ ๒ ปี กรมช่างช่างในถูกยุบ และก่อตั้งกรมศิลปากรขึ้นที่ตึกดิน ถนนดินสอ พระนคร ท่านและช่างเขียนอีก ๖ คน โอนไปอยู่กรมศิลปากร ดำรงตำแหน่งเป็นช่างเขียนชั้น ๓ เพราะผลงานดีเด่นมาก

ท่านรับราชการอยู่ในกรมศิลปากร จนได้รับบรรดาศักดิ์เป็น ชุนนิมิตเลขา คักดินา ๕๐๐ ไร่ ต่อมาได้เลื่อนเป็น หลวงนิมิตเลขา ในปลายรัชกาลที่ ๖ และเป็น พระเทวาภิรมมิต ในรัชกาลที่ ๗ มีตำแหน่งครั้งสุดท้ายเป็นหัวหน้าแผนกตำรา กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร ลาออกจากราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓

พระเทวาภิรมมิต มีผลงานทางศิลปะมากมาย ที่สามารถสืบค้นและรวบรวมได้ คือ

เป็นแม่กองเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

เป็นผู้ค้นคิดประดิษฐ์ลายไทยต่างๆ และรวบรวมลายเข้าเป็นหมวดหมู่ เพื่อประโยชน์ในการศึกษางานศิลป์ในปัจจุบัน

การช่วยตกแต่งห้องพระบรรทม ห้องทรง และห้องพระบังคนในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน เนื่องในการเตรียมงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ ๖

งานเขียนรูปแม่พระธรณีบีบมวยผม เพื่อให้ประติมากรปั้น แล้วนำไปประดิษฐานไว้ใกล้กับสะพานผ่านพิภพลีลา

เขียนแบบตราพระราชลัญจกร ประจำรัชกาลที่ ๖ พร้อมทั้งได้เขียนแบบลวดลายมงคลแปดในแผ่นสัญญาบัตรขึ้นใหม่ โปรดเกล้าฯ ให้ใช้ตลอดมาจนทุกวันนี้

ออกแบบอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ร.ร. เลข ๖ เพื่อบรรจุในตรามหาวิชรมงกุฎ ตรารัตนวารารณ์ (แบบใหม่) และเขียนแบบลงสีแพรแถบสะพายและเหรียญตราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นเสนางคบดี และมหาวิชรมงกุฎ (การออกแบบดวงตราเหล่านี้ เป็นฝีมือพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์)

ออกแบบและตกแต่งงานพระเมรุสมเด็จพระพันปีหลวง และงานพระเมรุทองพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖

กำกับการสร้างโกศพระบรมอัฐิ รัชกาลที่ ๖

เป็นแม่กองเตรียมงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ และได้ออกแบบอักษร พระปรมาภิไธย ป.ป.ร.ไขว้ สำหรับทำตรา เหรียญ และเขียนดวงตราพระราชลัญจกร

ออกแบบและกำกับการสร้างพระแสงดาบญี่ปุ่นลงยาฝังเพชร ที่กองช่างหลวง
กระทรวงวัง

เป็นผู้อำนวยการควบคุมงานช่าง ในการเตรียมงานพระราชพิธีรับช้างเผือกขึ้นระวาง
ในสมัยรัชกาลที่ ๗

สำหรับผลงานของพระเทวาทิพนิต ที่จังหวัดนครราชสีมา นั้น ทราบว่ามิ่งงาน
ศิลปะหลายชิ้นกระจัดกระจายอยู่กับบุตรหลานของท่าน แต่งานที่เด่นชัดของท่านโดยเฉพาะ
ในด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ คือ

การนำโขนหลวงมาแสดงที่นครราชสีมาเป็นครั้งแรก ในงานเฝ้าศพทหารซึ่งเสียชีวิต
ในคราวกบฏพระองค์เจ้าบรมเดช พ.ศ. ๒๔๗๖

ร่วมกับ พันโทพระเรีงรุกปัจจามิตร (ทอง รักสงบ) และพระยากำธรพ่ายพิศ
จัดงานสมโภชศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

ช่วยสืบค้น และแนะนำให้เชิญ อัฐิธาตุท้าวสุรนารี จากวัดพระนารายณ์มหาราช
มาประดิษฐานที่ฐานอนุสาวรีย์บริเวณประตูชุมพล

เป็นผู้ออกแบบรูป ท้าวสุรนารี ร่วมกับศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี โดยศาสตราจารย์
ศิลป์ พีระศรี เป็นผู้ปั้นแล้วเสร็จ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ แล้วนำมาประดิษฐานไว้บนแท่น
ที่หน้าประตูชุมพลในปีเดียวกันนั้น คนทั่วไปที่เห็นรูปปั้น จะสรรเสริญฝีมือการปั้นของ
ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี แต่มีน้อยรายที่ทราบว่าฝีมือการออกแบบและเขียนรูปดั้งเดิม
เป็นฝีมือของพระเทวาทิพนิต ศิลปินชาวโคราชนี่เอง